

„Застава“ налази сваки дан двапут, а недељом сваког дана и данима сва недеље и сваког једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист ваједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

Издање „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

Нећемо судара.

Ми не би желели ни најмањи судар, судар у хрватско-српској коалицији. Тврдо верујемо да га неће ни други. Зато дакле да говоримо хладно и потпуно искрено. То је најбољи утук сваком злу.

Ствар је у овоме: Добили смо брвојав из Загреб, да је одељни престојник за правосуђе др. Бадаји стигао онамо. Он носи собом оставку земунског посланика, градског начелника Косовца и жели да при накнадном избору он буде кандидат удружене коалиције у Земуну.

По нашем мишљењу ово не може бити, а да се не ивааове судар. Земун је припао Србима и то радикалној странци. На то е пристала цела управа хрватско-српске коалиције и признала за кандидата дра Миливоја Бабића.

По себи се разуме, ако дође до накнадних избора важи то исто. Има већ десетак дана, како се поговара она вест, која нам овог часа дође из Загреб. Ми смо имали прилике да говоримо о томе са многима из управе српске народне радикалне странке и једнодушно је мишљење, да српска народна радикална странка не може напустити српски срез, а не може се одрећи ни свог кандидата дра Бабића.

Но не само то. Било би потпуно неоправдано, кад би др. Бадаји ступио против воље српске народне радикалне странке у Земуну као кандидат. Он би ту ушао у борбу против члана хрватско-српске коалиције, против дра Бабића. Ушао би у борбу против онога, кога је већ признала хрватско-српска коалиција и ушао би у борбу, да отима срез који је додељен споразумно Србима. Како би онда изгледао споразум? И шта би се показало на првом кораку? И како би онда изгледао сам др. Бадаји?!

Ми се надамо, да он то неће ни сам обилно хтети. И да на доне би могла пристати хрватско-српска коалиција. Има хрватских срезова који једва чекају дра Бадаја. А нема никакве потребе да се гради пометња. Ми тврдо верујемо, да ће се ова ствар решити овако, како то захтева правда и да ће се избећи свака непријатност.

Нуштарска — дневна заповијед.

Нуштарски састанак: Куен, Томашић, Чаврак. Кретање најизразитијих Куеноваца: Кршњавија и многих „одличних“ његових другова, међу које ваља свакако убројити дра Иву Малина, банског савјетника. То су појаве, које не можемо а да их не узмемо на око.

На нуштарском састанку било је, нема сумње, крупна разговора. Ако ништа, пале „величине“ тјешине једна другу, да — неће ово

њима неповољно вријеме дуго трајати. Познавајући људе са нуштарског састанка у досадашњем њиховом раду, ми смо увјерени, да су они сковали план, како да дође и опет њихово вријеме. Друга је, хоће ли они свој план моћи и да изведу. То је споредно. Него нама изгледа, да се тај њихов план почиње одвијати, да и други, за њих непознати, у њега завире.

Не знамо да ли се варамо, али ступање многих „одличних“ Куеноваца у Франкову „чисту“ странку говори, да је у Нуштру издана — заповијед. То је прва тачка нуштарског плана, договора: Франковце ојачати, с њима разбити снагу здружене хрватске и српске опозиције, а остало ће већ за тјем доћи, па настати опет подјела улога: Франковцима остати „идеали“, а Куенова свита узети у своје руке власт. Програм Франковаца је најподеснији, да се нахуди здруженој опозицији: не дај Босне, ружи Србе, па ћеш све постаћи, мисле Куеновци. — „Оквир“ хабсбуршке монархије уз благослов Рима врло је згодан мамац, да се заведе — хрватски народ. — Ту је близо, врло близо оно, што је Чаврак изнио у свом строго повјерљивом црном листу. Моће се бацати блато велеиздаје на непоћудне људе, учинити их немогућима у — Бечу, јер то је главно, а тад ће и Пешта морати попустити, хоће не ће.

Аранжер нуштарског састанка хоће да врло добро познаје народ хрватски и српски, кад је састављао свој план. Њему изгледа врло лако и данас расијрити међусобну вражду међу Србима и Хрватима. За то и натерује своје вијерне у Франкову странку, која не признаје Срба, која својата Босну и Херцеговину, за то хоће да узвитла прапину међу Хрватима са „великом Хрватском“. Ми ипак држимо, да и Хрвати данас на чисто су, да онакова „велика Хрватска“, коју је Беч пред мало недјеља нудио Франку „на тавиру“, није ништа друго, него кулчење под колима „велике“ Аустрије па онда „највеће“ Немачке. Једва да ће икад више то кулчење имати чара код пробудених и освијештених Хрвата. И они знају, да је боља и мања али своја кућица — своја слободница, него ли и највећа у којој је туђин господар. Нуштарски план се је почео одвијати. Дневна заповијед је издана.

Шомођи опет глоби.

„Пешти Хирлап“ је добро рекао за поджупана Јовановића, да свет из пасије глоби. Исти је такав и белоцрквански солгабиров Шомођи. И овај мисли, да му је главни задатак, да глоби народ. Може се с правом рећи, да му је то манија. Сад се окомио на поп Велимира Сперњака из Уљме. Криво му је, што је поп-Велимир са својим дичним Уљманима гласао за Јашу Томића и с њима заједно ишао на биралиште. За

то је наурио, да и њега оглоби. А што нема кривице, то Шомођаја не буну. Он ће је сам створити. Нашао је он кривицу и поп Велимиру. Њега је окривио за то, што су уљмански ирачи идући у Белу Цркву на избор пропли кроз Црквену Цркву, а он је наредио да Уљмани иду преко Врачевгаја. Под солга Нађ чекао је Уљмане у Орешцу са 2 жандарма; да су Уљмани туда прошли, терао би их, да иду око села. Кад је видео да Уљмани не иду преко Орешца, одјурео је у Црквену Цркву и ту хтео Уљмане да нагони, да иду преко неког рита на Врачевгај. Занимљиво је, чиме правда Шомођи ову своју наредбу. Он вели, да је Уљманима за то забранио да иду кроз Црквену Цркву, што су се бирачи из Црквене Цркве бојали, да их Уљмани не нападну, јер су они били за Пешу. (Узгред буди речено, да су Црквенцрквани били за то за Пешу, што им је обећано било, да ће добити Србина натароша, а добили су после Румуна, кога се друго село једва отресо!)

За овај „преступ“ позват је на одговор поп-Велимир Сперњака. Хтео је Шомођи, да и њему покаже своју моћ. Унапред му је већ поручио, да ће га оглобити са 200 круна, но у среду 24. маја о. г. било је рочиште, на ком је поп Велимир осуђен да плати 100 круна глобе, дакле мање, него што је поручио. Поп Велимир је апелирао на поджупана, но и он парти од исте болести, од које и Шомођи. Видећемо, како ће се ова ствар свршити, али Шомођи нас неће овим заплашити, јер правда мора победити. Свака сила за времена.

Прилике у Угарској.

Неплаћене биљеговине.

У ствари неплаћених пристојби, биљеговина, које су се јако намножиле од почетка ван законитог стања (еклекса) до краја I. четврти 1906. године, издано је министар финансија Александар Векерле наредбу финансијским управама, средишњем звању за одређивање пристојби и порезним звањима. У овој наредби упућује финансијске управе, да и при плаћању тих пристојби узимају у обзир оне олакшице, што их је министар дао при утеривању неуплаћене порезе. На сваку образложну молбу имају давати одгоде. У случају изванредних прилика, које заслужују пажње, имају се предлози подносити министру финансија ради отпуштања камата. Да се не би странке без разлога потезале, упућује министар финансијске управе, да се строго придржавају свију упутстава у наредби, изданој ради утеривања ваостале порезе, нарочито пак да се по њима

владају при одређивању оврха Министар даље опуномоћава финансијске управе, да на молбу странака могу и саме давати одгоде плаћању до краја 1907. године, када неуплаћене пристојбе не надмашају 200 круна. Када су пак веће од 200 круна или се у молбеницама тражи да се плаћање одложи преко 1907. године или да се отпусти камата — таке се молбенице имају подносити министру. Молбенице се могу поднапати без биљега.

Наредбе Фејерваријеве владе.

Домобранско министарство издало је наредбу, којом се уништавају наредбе домобранског министарства Фејерваријеве владе које се односе на новачке, који се својеволјно пријаве, и на молбенице једногодишњих својеволјаца. Наредба за разлог томе уништавању наводи то: да оне наредбе бившег министарства стоје у противности са законима и да вређају правни поредак.

Хрватска и Славонија.

Политичка бува.

Др. Шивић је издао посмртнику покојној владиној странци у облику прогласа изборницима 81. изборног котара са биралиштем у Хртковцима.

„Драгим својим изборницима“ јавља разрешење клуба народне странке, а с њиме и разрешење саме странке. За разлог томе разрешење износи: „што је странка увидела, да по данашњим политичким околностима не може више; за свој народ (читај: за себе и присталице покојне владине странке) успешно деловати.“

У тој посмртници говори, да је разрешењем странке ступио у положај изван странака. Врло добро је један изборник, кад му је то прочитано, приметио: „Па он је сад политичка бува!“

У истој посмртници, као да намигује са хрватско-српском опозицијом или, као што он вели, странком „око речке резолуције“. Само је требао бити искрен па отворено рећи својим изборницима, да је покојна владина странка у последњем моменту присвојила ради изборних агитација већи део програма српско-хрватске опозиције. А то је требао учинити због тог, да му се његови драги изборници не буне, те не мисле да су обе странке идентичне.

Гаранција његова, да ће радити и даље за бољитак народа и домовине не даје нам јамства, јер баш његов 20-годишњи политички и приватан рад — на који се позива — говори противно и очито казују, да је у том његовом раду сва његова делатност само на то управљена била, како би он сам за себе највише користи извукао.

Речи његове: „Ако ми дакле мили моји изборници ово моје ста новиште одобравате, те се с њиме слажете, приправан сам и на даље своје слабе (ми подвлачимо) си-

ле тој узвишеној идеји посветити, заиста су смешне. А ево зашто! Госп. доктор заборава (не може да се помари с тиме), да је његов избор оспорен. Ставља се у положај правилно изабрана посланика, чија је мандат верифициран. Па као тактичан човек хоће да чује, да ли му изборници и на даље поклањају поверење.

Доста је беспредметно о томе и говорити, јер поновни избор у Хртковцима ће своју о том рећи. Само упозоримо господина доктора, да не иде и тада у Буђановце па да не анимира за себе бираче недозвољеним начином и ноћу. А да се котарски престојник и котарски пристави не размиле по хртковачком изборном срезу, те не кортешују за њега, о томе ће се постарати свакако надлежни фактори као и о томе, да опћински чиновници у време избора раде свој посао, за који су плаћени, а не да буду његови кортешки и повереници. (Чудимо се само смелости господе опћинске, те и ове прогласе из општине изборницима достављају. Зар су они пошта г. Шевања?)

Цео проглас је последњи тврђа човека, који је пошто по то рад да се одржи на површини. Али има ипак једно умесно место у томе прогласу а то је оно, где признаје, да су му силе слабе. Хтео је да буде скроман, али је истину рекао. То је у опште можда једина истина, коју је својим драгим изборницима рекао. Па кад и сам признаје да су му силе слабе, треба као честит човек мирне душе да уступи место јакој сили, која ће вољна бити заступати интересе народа и домовине у том правцу, да они — а не лично његова — и осете добробит тога заступања.

Није Вас г. докторе ни прошли пут изабрао народ, што је имао поверења у Вами. Изабрали су Вас котарски и опћински чиновници као и шумари. А израз поверења народног видећете на поновном избору у Хртковцима, кад народ буде бирао по својој вољи а не као до јако под притиском. Живи били па видели!

Изборник.

Мађари о дочеку у Београду и Смедереву.

Мађарски листови још и са да доносе описе лепога дочека мађарских посланика и новинара у Београду. Нарочито лепо описују дочек у Смедереву и опроштајно вече о кermесу на Калимегдану. Због малог простора у листу не можемо донети све те лепе описе, само напомињемо да сви ти мађарски написи дишу са пуно симпатије према Србима и да са дивљењем говоре о величанственом гостољубљу српском.

Мађарски листови доносе у целости говор мађарског новинара Аладара Зборана, којим се бираним и одушевљеним речима захвалио на српском дочеку, поввао Србе у госте у Пешту и наздравио Српском Новинарском Удружењу и шефу пресбирова г. Иванићу поводом његових осведочених симпатија према Мађарима. — „Пешти Напо“ је донео више фелтона о дочеку у Београду, а остали листови саопштили су у изводу говоре свих српских говорника, телеграфске поздраве и чланке српских листова, од којих у целости чланака „Босан-

ско-херцеговачког Гласника“. О говору г. П. Гершића на банкету најлепше се изражавају.

У опште мађарски гости су отишли најзадовољнији из Београда, што се види из писања свих мађарских листова.

Бугарашка зверства.

У Старој Србији бугарашки не престају да врше зверства над тамошњим Србима. Бугарашки Јане са оцем му Цветком из Четирца у кумановској кази убили су ноћу 20. априла Србина Милана Митровића из истога села а у селу Кучкареву, нагнани њиховим насиљем и претњама, тринаест српских домова поднело је кумановском коначу молбу, да прелазе под бугарску егзархију. 22. истог месеца бугарски учитељ из Мождовљака сачекао је на путу за пазар у Кривој Паланку Петруша, механџију из Петраљивце, и би га убио, да га није збунило то, што је с Петрушем било 25—30 сељана. На Петрушев поздрав бугараш му је једном руком отповздрравио, а другом извадио револвер и испалио свих шест метака, од којих су 4 промашиле, а она два ударили у Петрушеву коња, који је одмах пао. Изгледа, да је ово освета бугарашка из Криве Паланке, околне које су у априлу месецу убили: 11-ога Алекса, кмет из Гиновца, 15-ог Иван Станојевић из Подржикома и 17-ога Богдан, кмет из Радибуша. И у самој Кривој Паланци нешто су тако намеравали бугарашки, јер 29-ога априла Коле Липић, ханџија, заповисо је како се једно сумњиво лице у сељачком одећу шета око куће Радоша Ђуковића, управитеља српских школа. Кад је покушао да уђе у кућу, Коле га ухвати, на што и каваз управитељев дотрча, али се сељак измигољи из руку Колетових и испали на каваза неколико метака из свога револвера, који промашише, али се осуше пуцњи и из крајњих бугарашких кућа. У том притрчаше и контрадикторске слуге (војних лифера ната), ухватише и предадоше то сумњиво лице власти. Код њега је нађен револвер са револверским метцима и кама. Испитом се утврдило, да је родом из Конопнице (паланачка кава), пре три месеца извадио пасош и отишао у Бугарску, одакле се вратио обилазним путем. Мисли се, да је четник и да је у нарочитој намери дошао у Паланку са још неколицином, који се крију у вароши.

Изборна реформа и страјк у Аустрији.

Управа социјал-демократске странке саввала је јуче на конференцију своје поверенике из читаве Аустрије, да утаначе појединости великог страјка, који ће приредити, ако би у сабору запела изборна реформа. На конференцију је дошло 107 повереника свију народности из свију крајева аустријских. Биле су ваступљене политичке организације свију покрајина и сви велики раднички савези. После дуже дебате донешен је овај закључак: „Конференција изјављује, да одобрава непосредну објаву великог страјка, односно

тродневни раднички одмор у Бечу. Конференција позива организовано радништво свију струка из читаве Аустрије, да не одложено настојава, да приуговити последње припреме за велики страјк у што већем обиму. Овластиће се један средишњи одбор у Бечу, у који ће ући чланови страначког ваступства, радничке комисије и фракција, да издаје потребна наређења за велики страјк и овај ће одбор издати наредбу, кад да се страјк почне. ако се за то укаже потреба. Тај средишњи одбор је одговоран, да се не пропусти прави тренут и да прогласи опћи страјк, без обзира на жртве, с којима је овај скопчан, — чим наступи ваступство у саборском раду, који би озбиљно претио изборној форми.

Грчка и Румунија.

Јављају из Атине, да су дипломатске везе између Грчке и Румуније званично прекинуле. Грчке поданике у Румунији узеће у заштиту Русија, изузимајући Брајилу, где ће Грчку заступати француски конзул. Опозвали су све грчке конзуле у Румунији.

Потврђен избор пароха.

У четвртак је бачка конвисторија потврдила за пароха у Брестовцу Станка Протића, до садањег личног капелана у Кулпину, који је добио при избору прописане две трећине гласова.

Сарајевска цензура.

Ко ће да зна како је у Босни и Херцеговини, тај треба да узме само сарајевску „Српску Ријеч“, па да види поступак сарајевске цензуре према штампи. Тако је исказапљен 78. број „Српске Ријечи“, да је страхаота Не смију тамо писати ни најобичније ствари. У томе броју превукла је цензура 277 реди, а у броју пред њим 146 реди. Па шта све брише та цензура? „Српска Ријеч“ пренела је из „Босанске Поште“ (њемачки лист) неке ставке из говора одјелна владина предстојника Косте Хермана, и цензура је брисала те пренесене ставке и српски пријевод тих ставака! „Српску Ријеч“ сарајевска цензура милује мимо све друге сарајевске листове. „Српска Ријеч“ мора послати рукописе на цензуру до осам сати из јутра, те јој једва у два сата последије подне цензура поврати — рукописе.

Ми се надамо, да ће ово питање сарајевске цензуре бити изнесено и у делегацијама.

Укоченост од врата — на прагу.

Опака болест укоченост од врата која своје жртве отправља у гроб — на прагу је. Из Темшваре има бечки лист „Цајт“ брвојав у ком јављају, да је тамо, пре два дана, у среду умро од укочености у врату браварски помоћник Петар Будини. Надлежни би требали да учине све што се учинити даје, да нам та немилна гошћа не дође у госте.

Ч и т у љ а.

У Вршцу је напрасном смрћу преминуо Мита Матејић, потпредседник српске црквене општине вршачке и члан радикалне странке. Покојник је био уважен, те је његова смрт изазвала искрено саучешће Лака му била црна земља и вјечнаја памјат!

Хтео крокодила да украде.

У Будимпешти у варошкој шумици хтео је крупну зверку да украде из циркуса неки Самујло Гранд. — Смиони послужитељ насилно је отворио базен у ком су држали једног младог крокодила од једног метара дугог и хтео је да га украде. Али се љуто преварио у младост крокодилову. Јер крокодил и ако је био сасвим млад, није био сасвим луд, него ти слугу кад је пружио руку шчепа за руку и поче гристи да су све пуцале кости. Послужитељ је услед болова надио ужасну дерђаву на коју дотрча директор Бекетов и његов тајник, који му једва отргну руку из чељусту крокодила. Разуме се да му је зверка сву руку здробила и иакрвавила. Но поред свег те казне су тог кукавца још и тужили ради покушаја крађе, за које га такођер казна очекује.

Т р г о в и н а.

БУДИМПЕШТА, 14 јуна 1906. — (Брвојавни извештај)

Г о т о в а р о б а.

Раж прве каквоће 12 кр 90 п до 13 кр 05 п.
Раж средње каквоће 12 кр 75 п до 12 кр 85 п.
Јечам за храну 14 кр. — пот. до 14 кр 50 пот.
Јечам за кување пива 13 кр 50 п до 14 кр. — п.
Зоб прве каквоће 18 кр 70 п до 19 кр 20 п.
Зоб средње каквоће 18 кр 40 п до 18 кр 70 п.
Кукуруз домаћи 13 кр. — пот. до — кр. — п.

Т е р м и н и.

Жито за октобар 16 кр 06 п до 16 кр 08 п.
Жито за април 1906. 16 кр 58 п до 16 кр 60 п.
Раж за октобар 13 кр 26 п до 13 кр 28 пот.
Раж за мај 1907. — кр. — пот. до — кр. — п.
Кукуруз за јули 12 кр 92 пот. до 12 кр 94 п.
Кукуруз за август 13 кр 10 пот. до 13 кр 12 пот.
Кукуруз за мај 1907. г. 11 кр 24 п до 11 кр 26 п.
Репица за август 13 кр 34 пот. до 13 кр 36 пот.
Ове од 100 кила.

ПОТРЕВУЈЕМО

два млађа и једног старијег сваком послу вештог помоћника код ватре.

У посао могу ступити одмах.

Ненадовић и Пакашки, ковачка и потковачка радња I. 683 3—5 у Сентомашу.

Лазар Гавриловић

гостионичар и месар у Бегечу (код Футога)

потребује једног месарског момка који може одма у радњу ступити.

I. 686 2—3

Треба једног доброг старијег радина момка и једног млађег. Обојица морају знати мађарски.

Ступити могу одма.

ЈОВАН ЦВЕЈИЋ

берберин у Сомбору.

I. 687 2—4